

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/25, p. 535-560

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12335>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Prof. Dr. Mehmet KÖÇER –
Yrd. Doç. Dr. Barış ÇİFTÇİ

This article was checked by iThenticate.

SINIF İÇİ ETİK DIŞI DAVRANIŞ DÜZEYİ BELİRLEME ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ: GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI

Abdurrahman MENGİ*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeyini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma için alanyazın taraması ve öğrencilerin görüşleri sonucunda 52 maddelik veya ifadeli 5'li likert tipi bir taslak hazırlanmıştır. Taslak ölçek, ön uygulama bağlamında 92 cevaplayıcıya uygulanmış ve uzman görüşleri neticesinde 46 maddeli/ifadeli bir denemelik ölçek oluşmuştur. Çalışmanın örneklem grubu, 2016-2017 eğitim yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde aktif kayıtlı olan 890 öğrenciden oluşmaktadır. 362 öğrenci ile AFA (Açımlayıcı Faktör Analizi), 528 öğrenci ile de DFA (Doğrulamalı Faktör Analizi) yapılmıştır. AFA ile ölçeğin faktör yapısına ulaşılmış ve DFA ile ölçek test edilmiştir. AFA sonuçları ölçeğin toplam Varyansın %56,345'ini açıklayan, 28 maddelik, 5 faktörlü bir yapı geçerliliğine sahip olduğunu ortaya koymuştur. 28 maddeye ilişkin faktör yükleri, 797 ile, 440 aralığında olmuştur. AFA neticesinde, ölçeğin bütününe ait iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı olan Cronbach Alfa $\alpha=0.924$ olarak bulunmuş ve her bir alt faktör için güvenilirlik katsayısına bakılmıştır. Her bir alt faktörün isimlendirilmesi uzman görüşüyle karar kılınmıştır. DFA ile ölçeğin faktör yapısının veriyle tutarlı olup olmadığına bakılmıştır. Ölçeğin KMO değerinin 0.942, Bartlett's testi sonucunun 6253,972, df. 378 ve $p=0.000$ anlamlı düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu değerler, bu ölçeğin, üniversite öğrencilerinin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemek için 28 maddeden oluşan 5 faktörlü güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, ölçek maddelerinin birbiri ile tutarlı olduğunu ve ölçülecek davranışlar için yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymuştur. Ölçekteki her bir maddenin/ifadenin öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranışlarını ölçtüğü söylenebilir. Sonuç olarak, Türkiye'de üniversite öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemeye yönelik herhangi bir ölçeğin şimdiye

* Yrd. Doç. Dr. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, El-mek: abdurrahmanmengi@yyu.edu.tr

dek geliştirilmemiş olması bu ölçeğin bilimsel çalışmalara özgün bir yer edineceği kanaatini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencisi, Sınıf İçi Etik dışı davranış, Ölçek geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik

IMPROVING THE WITHIN-CLASS ETHICAL BEHAVIOR LEVELING SCALE: A RELIABILITY AND VALIDITY STUDY

ABSTRACT

The aim of this study is to develop a scale for the "Determining the Levels of Non-Ethical Behaviors in the Classroom" of university students. Quantitative research method was used in the study. For this research, a 52-item or term 5-point likert draft was prepared, in the direction of the literature review and student opinions. The draft scale was applied to 92 respondents in the context of preliminary application and a test scale of 46 item was formed as a result of expert opinions. The sample group of the study consisted of 890 students who were actively enrolled at Van Yüzüncü Yıl University during the 2016-2017 education year. EFA (Explicit Factor Analysis) with 362 students, and CFA (Confirmatory Factor Analysis) with 528 students was conducted. The factor structure of the scale was reached with the EFA and the scale was tested with the CFA. The results of EFA show that it has a 28-item, five-factor structure validity, which explains 56,345% of the total variance of the scale. The factor loadings for 28 items are observed in the range of 440 to 797. In terms of EFA, Cronbach Alpha, which is the internal consistency reliability coefficient for the whole scale, was found as $\alpha=.924$, and the reliability coefficient was examined for each sub-factor. The name of each sub-factor has been decided by expert opinion. With CFA, it was determined whether the factor structure of the scale was consistent with the data or not. The results show that the KMO value of the scale is 0.942, the Bartlett's test result is 6253,972, df .378, and $p=0.000$, respectively. The obtained results, as a result, let us decide that of this scale being a reliable and valid 5-factor 28 items scale that can determine the level of unethical behaviors of students in classroom. These results show that the scale items are consistent with one another and that it is a highly reliable scale for the behaviors to be measured. It can be said that each item in the scale measures the unethical behaviors of the students in classroom. As a result, the fact that not being any scale that determines the level of unethical behaviors of university students has developed in Turkey until now, this scale constitutes a scientific point of view for scientific studies.

STRUCTURED ABSTRACT

In the literature review conducted, it has been concluded that there is no scale developed or adapted that determines the level of unethical behaviors of university students in classroom. For this reason, a scale was needed to determine such kind of behaviors of university students.

Turkish Studies

Thus, this study aimed to develop a scale for determining the unethical behavior levels of university students. For this purpose, a scale that will be developed is supposed to make a major contribution to the literature and fill a significant gap in the field. It is thought that the data obtained on the basis of the application of the scale will contribute to the instructors who teach to university students and those who are interested in this subject could have knowledge about the unethical behaviors of university students in the classroom. Therefore, the overall aim of this study is to develop a scale to determine the level of unethical behavior in the classrooms of university students.

Although the qualitative data are obtained by interviews for the item pool from time to time, since this study is basically a scale development study, it is in fact based on quantitative research method. In this study, while the scale items were prepared, since there was no studies in the field, they were formed as a result of classroom observations or exam questions in which the items were entered directly at the researcher's undergraduate level courses. The researcher collected a large amount of data via his observations in the lectures, during the examinations, during discussions about the ethical attitudes or behaviors of the students during the lectures or after the lecture, by evaluating the answers of this kind of questions; "What kind of unethical behaviors have you witnessed during your lessons and tests during your exams?" Data collected from students in this way are categorized and converted into scale expressions/items. Thus, 52 expressions for the scale were determined at first. As a result of expert opinion and pre-application, 6 expressions were omitted and a 46-word draft scale was prepared. The preliminary application of the scale was conducted to 92 students enrolled at Van Yüzüncü Yıl University successfully. While preparing the scale expressions to be used in the research, a clear and simple language was used and was taken care of to determine the intended behavior level of each statement. The final scale of 46 items has been prepared carefully. Rating options for the items on the trial scale are; Always, Usually, Sometimes, Rarely, and Never. For this 5-point Likert scale, a score distribution was made from one to five. For each item or expression of the scale, 1 point represents the degree of negative end (never) behavior and 5 points represent the degree of behavior at the positive end (Always). The other options, "Usually" scored as 4, "Sometimes" as 3, and "Rarely" as 2. The scale scores range from 28 to 140. It was accepted that, as the responses to scale items became closer to 140, the students' behavioral level of unethical behaviors in the classroom was high and when they were close to 28, it was considered to be low. It was interpreted that students had to score below 84 on this scale, students had an inadequate level of unethical behavior in the class, and score higher than 84, students had an adequate level of unethical behavior in the classroom.

The sample group of the study consisted of 890 students who were actively enrolled at Van Yüzüncü Yıl University during the 2016-2017 education year. EFA (Explicit Factor Analysis) with 362 students, and CFA (Confirmatory Factor Analysis) with 528 students was conducted. The research was conducted in two different time periods. First, data for EFA were obtained from 362 samples. Then, for 528 samples, the data

Turkish Studies

were collected for CFA. 54.6% of the sample group of studying for EFA consists of female and 45.4 of male. The sample group that worked for CFA consists of 50,9% female and 49,1 male. 65% of the respondents who were employed in the study were selected from the 3rd and 4th grade students. It has been noted that the sampling group is in different faculties. The reason for choosing more samples in the education faculty can be explained by the fact that the number of students is several times higher than the other faculties. Therefore, to provide scale data from a more qualified and reliable source, the sample group was determined with high grade level, different faculties and with purposeful sample selection. The data of the study were obtained through the "Scale for Determining the Intraclass Ethical Behavior Level (SEDBÖ)" which is a 46-item 5-point Likert-type quantitative data form. SPSS 20.0 and Lisrel 8.80 computer package programs were used to determine the structure of the model with EFA and the model determined by CFA was tested. Scale was examined in terms of scope and construct validity. The scope validity of the scale was tried to be evaluated by referring to the opinions of field experts. In line with the opinions and recommendations of the experts, some items have been re-examined in terms of language and expression. The structural validity study also determined whether a test or measurement was a theoretical measure or not. An exploratory factor analysis was carried out to achieve construct validity of the scale. During explanatory factor analysis; the factors loaded into the sub-factors are consistent in terms of meaning and content, the factor eigen value is at least 1, the factors have a factor load of .40 or more, and the load values within the items are at least .10.

For the data, outlier value analysis and loss value analysis were performed and it was seen that the data did not contain extreme values and in the loss data analysis the loss data distribution was random. In addition, the characteristics of the distribution of raw scores and item scores are examined. Data were evaluated by means of distribution, skewness, kurtosis, P-P and Q-Q values, histograms and graphs. The data have also been evaluated with the methods that include multivariate analyzes; normality, linearity, multiple connection and singularity. Reliability and validity analysis were performed after descriptive statistics for the data were made. Scale, scope, appearance and structure validity were examined. Structural validity of the scale was made by item-item, item-total scale correlation analysis and factor analysis in the context of item analysis. The Principal Component Analysis (PCA) was used to determine how many factors were involved in the scale, and Varimax as the rotation method.

Then the analysis of reliability and validity of the scale was processed. 12 items with a factor load of less than .40 were removed from the scale in the EFA process. In addition, although the factor load was over .40, 6 items were removed from the scale. Thus, a total of 18 items were extracted from the scale and the analysis was repeated. As a result of the analysis, it was seen that the structure of the scale was gathered under 5 factors which are larger than 1. The factor loadings of the items of the scale were between 797 and 440. The 5 factors to have eigenvalues over 1 in the scale were found respectively, as 9,745, 2,223, 1,543, 1,206 and 1,060, and it was understood that the scale had a 28-item five-factor

Turkish Studies

structure validity. The results of EFA revealed that 56,345% of the total variance of the scale were explained, and that the variance percentages of each factor were 34,805, 7,940, 5,510, 4,306 and 3,785, respectively. In the result of EFA, the Cronbach's alpha reliability coefficient for the whole scale is $\alpha = .924$; and sub-factors in turn found as; the first sub-factor $\alpha = 0.900$; the second sub-factor $\alpha = 0.802$; the third sub-factor $\alpha = 0.748$; the fourth sub-factor $\alpha = 0.804$ and the fifth sub-factor $\alpha = 0.633$. By the CFA results of the the scale it is concluded that data and the factor structure is consistent. The KMO value was found to be .942, and Bartlett's test result is 6253,972; df .378; ($p = 0.000$). When the subscales were named, it was seen that each factor matched the named factor. The name of each sub-factor has been decided by expert opinion. First one (9 items) is named as "*Unethical Behaviors Related to Instructor and Students during the Course*"; and the second (5 items) "*Unethical Behaviors Related to Using Media Tools During Lesson*"; third (6 items) "*Unethical Behaviors Concerning the Rules of Courtesy during the Course*"; Fourth (5 items) "*Unethical Behaviors Related to Drawing Copies in Lessons*"; Fifth (3 items) "*Non-Ethical Behaviors Regarding Course Continuation*".

Therefore, all of the results obtained shows that this scale consists of the five-dimensional scale-items that are consistent with each other, and in order to determine the level of unethical behaviors of university students in the classroom, it is highly reliable and valid for the measures to be measured. As a result, the fact that any scale for determining the unethical behaviors of university students in Turkey has not been developed until now, it is believed that this scale will have a specific place in scientific studies and contribute to the literature in a significant way.

Keywords: University student, In-class Non-ethical behavior, Scale development, Reliability and Validity.

1. Giriş

Etik sözcüğü, eski Yunancada “diğ (ethos) sözcüğünden türemiştir. Ethos’un çoğulu olan ih (ethe), eski anlamıyla, canlı bir varlığın barındığı mekân’ı, hep gittiği, sığındığı yer’ anlamındadır” (Kuçuradi, 1997). “İh’nin (ethe) tekili olan ethos ise, karakter, huy anlamını taşımaktadır. Dolayısıyla etik sözcüğü aslında bireye bağlı, onunla ilgili bir durumu, ona özgü olan karakterini, huyunu ifade etmektedir” (İyi, 2013, s. 5).

Herakleitos’a göre, huy, insan için daimondur. Bir bireyin ethos’u, huyu onun daimon’udur” (Kranz, 1994, s. 68). Stoalılar ise ethosu (huyu), davranışların kaynağı görmüşlerdir. Platon, ethos’u, insan karakterinin oluşmasında etken olan şey anlamında *alışkanlık* demiştir (Platon, 1998, s. 792). Aristoteles de ethos’un türlerini ele almış ve derinlemesine incelemiştir (Aristoteles, 1995, s. 1389-1390). Yunanca ethosun Latincesi mos, mosun çoğulu da morestir. Yunanadaki ethikos sözcüğünün yerine Latince moralis sözcüğü ilk kullanan Cicero olmuştur. Latince de bu sözcük, hem töre (bir topluluğun yaşama tarzı) hem de karakter anlamını içermektedir (Güçlü, 2002). Bu yüzden, ethikos, moralis, etik ve ahlâk kavramları genellikle yakın bağlamda kullanılmıştır (İyi, 2013, s. 6)

Sokratesin (MÖ.469-399), ‘sorgulanmamış bir yaşamın yaşanmaya değmez’ söylemi etik tarihinde önemli bir başlangıç olarak kabul edilmektedir (Platon, 1989, s. 38). Çünkü bu söylem, bireyin kendisiyle ilişkisini ve diğer insanlarla, dünyayla, yaşamla kurduğu ilişkilerin önemi

vurgulanmaktadır (İyi, 2013, s. 6) Böylece etik, ahlak bilimi, davranış ve ilişki kuralları bağlamında da tanımlanmaktadır (Balcı, 2001, s. 282). Bedia Akarsu, günlük yaşayışımızda davranışlarımızın pek çoğunun ahlâkla ilgili eylemler olduğunu belirtmektedir (Akarsu, 1982, s. 9).

Annemarie Pieper, ahlâkın, toplumsal normlardan, buyruklardan, yasaklardan oluştuğunu ve her topluluğun ahlaki değerlerinin farklı olduğunu belirtmektedir (Pieper, 1999, s. 36-37). Doğan Özlem, ahlâkı, bir kişi, grup veya toplumun, kendi tarihsel dönemde bağlı olduğu normlar, yasaklar bütününe içeren yasalar olduğunu söylemektedir (Özlem, 2010, s. 23). İoanna Kuçuradi, ahlaki, kişilerarası ilişkilerde davranışlar için geçerli olan çeşitli değer yargıları sistemleri olarak tanımlamakta ve bu değer yargıları sistemlerinin geçerliliği yere, zamana ve topluluklara göre değiştiğini vurgulamaktadır (Kuçuradi, 2009, s. 33). Harun Tepe, ahlaki, belirli bir ahlâkın temsilcisi olan belirli bir topluluğun ahlâkı şeklinde tanımlanmaktadır (Tepe, 1992, s. 5; akt; İyi, 2013, s. 6).

Lamberton ve Minor'a (1995) göre etik, doğru ve yanlış ölçülerinin anlatımıdır (Pehlivan-Aydın, 2001). Bu anlamda etik, bir eylemi ahlaki açıdan iyi bir eylem yapan ahlak, iyi, ödev gibi kavramları ele almaktadır (Pieper, 1999). Frankena'ya göre (2007) Etik sözcüğünün Arapçadaki karşılığı, huy, mizaç, karakter gibi anlamları içeren ve hulk sözcüğünden türeyen ahlâk sözcüğüdür (Cevizci, 2002). Etik sözcüğü ahlaktan farklı bağlamda kullanılmasına rağmen, Türkçe'de genellikle ahlak sözcüğü ile etik sözcüğü birbirinin yerine kullanılmaktadır. Etik doğru ve yanlış davranış kuramıdır. Ahlak ise onun pratiğidir (Haynes, 2002). Yani etik soyut kavramlar üzerine yoğunlaşırken, ahlak kültürel değerlerle ilgili doğru ve yanlışlara uygun olarak nasıl davranılması gerektiğini belirler (Kale, 2009).

Etik; birey, grup ve toplum için iyi-kötü, doğru-yanlış gibi davranışlara yönelik ilkeler koyarak insanın iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış birbirinden ayırmasını sağlayan ve insanları belli kurallara yönlendiren ilkeler bütünüdür (Aktan, 1999). Bu ilkeler insanlar için iyi amaçlar ve doğru ölçütler koyar (Pieper, 1999). Yani; insanların kiminle ne zaman, nerede, nasıl ve ne ölçüde ilişkide bulunacağına dair belli kurallara yönelik ölçütler sunar (Barlow, 2001). Bu ölçüt ve kurallar ise insanların birarada yaşama ve birlikteliğini koruma açısından önemlidir. Güngör'e (1997) göre insanların birarada daha iyi yaşamasının ön koşulu evrensel temel etik değerlere bağlanır. Diğer bir ifadeyle evrensel temel etik değerler her zaman ve her insan için doğru eylemi belirleyen ya da iyiyi kötüden ayıran bir koddur (Işık, 2003).

Günümüzde önemi her geçen gün daha fazla artan konulardan biri de meslek etiğidir. Bir alana meslek diyebilmek için, toplumda vazgeçilmez bir gereksinimi karşılama, özel bilgi ve beceriye sahip olmayı, belli bir ücret karşılığında yapılmayı ve meslek etik ilkelerine uymayı gerekli kılmaktadır. Durkheim'e göre mesleki etik, "tüm mesleki uygulamaların iyi ve doğruya yönlendirilmesi için ilkeler koyan, çalışanların kişisel arzularını sınırlayan, mesleki idealleri geliştiren, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan bir ilkeler dizgesidir" (Durkheim, 1949, s. 13). DeSensi ve Rosenberg'e (1996) göre ise, mesleki etik ilkeleri, meslektaş baskısı sağlayarak bireyleri etik davranmaya sevkeder; bireyleri doğru-yanlış eylemler konusunda tutarlı davranmaya zorlar. Ayrıca, belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda bireylere rehberlik eder; yönetici ya da patronların keyfi davranmasını sınırlandırır; örgütsel yapıların toplumsal sorumluluklarını tanımlayarak, örgütün ya da mesleğin çıkarlarını korur (akt: Aydın, 2003, s. 1). Dolayısıyla meslek etiği, insanın ücret karşılığında gerçekleştirdiği mesleklerden uyulması gereken kurallar bütünü olarak tanımlanır (Aydın, 2003). Yani meslek etiği, mesleklere ilişkin etik ilkeler ve kodlar üreterek meslek üyelerinin belirlenen etik ilkelere uygun davranmasını ister (Yılmaz ve Altinkurt, 2009). Bu çerçevede Türkiye'de 5176 sayılı kamu görevlileri etik kurulu kanunu bulunmaktadır.

Meslek etiği özellikle günümüzde, uygulamalı bilimler, insan ve toplum bilimleri ve doğa bilimleri gibi disiplinler için zorunlu hale gelmiştir. Örneğin tıp, iletişim, eğitim, siyaset,

mühendislik, basın, yerel yönetimler gibi uygulamalı bilimlerin çoğunda meslek etiği son derece önemli haline gelmiştir. Her meslek grubunun genel etik ilkelerinin yanı sıra kendi meslek ilkeleriyle uyumlu ve sürekli geliştirilmeye müsait meslek etik kodları ve ilkeleri mevcuttur.

Günümüzde, hem bilimsel çalışmalarda hem de günlük yaşamda etikten daha sık söz edilmektedir. Etik, her ne kadar öncelikli bir araştırma alanının adı olarak ilkin felsefi çalışmalarda öne çıksa da, günümüzde bilim çevrelerinde ve günlük yaşamda çok sık kullanılan bir sözcük haline gelmiştir. Giderek önem kazanan etik, birçok bilgi alanları olan insan ve toplum bilimleri, doğa bilimleri ve uygulamalı bilimler için vazgeçilemez bir önemi vardır (İyi, 2013, s. 3).

Sokrates'in önemle vurguladığı, kendini bil! sözü etik açıdan son derece önemlidir. Aristoteles'e göre, İnsanlar doğal olarak bilmek isterler (Aristoteles, 1995, s. 980). Bilmek, insanların temel ihtiyacıdır. İnsanlar var olmak için, ilişkide olduğu varlıkları bilmek zorundadır. Bilgi, onun bir varlık koşuludur. Bilginin olmadığı yerde önemli oranda bilgisizlik vardır (İyi, 2013, s. 3-4). Bilgisizliğin olduğu yerde ise önemli oranda etik dışı eylemlerin olduğundan bahsedilebilir. Çünkü bilgi insanın kendini bilmesini, haddini bilmesini ve sınırlarını bilmesini sağlayabilen en önemli unsurlardan biridir. Kendini bilen, haddini bilen ve sınırlarını bilen bireyler ise daha çok etik tutuma sahip olan bireyler olduğu söylenebilir. Daha öz bir ifadeyle etik sınırları olanın estetik değerleri olur. Aksine etik sınırları olmayanın estetik değerleri olmayacağı gibi ikili insan ilişkilerinde sürekli ilkesiz ve tutarsız eylemleri sergilemiş olur. Günümüzde etik bilgi ve tutumun göz ardı edilebildiği bir anlayışla kurulan insan ilişkilerinde pek çok etik sorun vardır. Her geçen gün teknik ve teknolojik anlamda gelişen ve insanın geçmişe nazaran daha fazla konfora sahip olduğu bugünkü dünyada nasıl oluyor da tüm zamanlardan daha fazla kötülük vardır? Ya da herhangi bir meslek grubunda çalışanların meslek etik kodlarına veya ilkelerine bağlılığı neden önemlidir? İnsanlar etik tutuma sahip olmadıkları zaman dünyayı, çevreyi ne tür tehditler/riskler beklemektedir? Bu tür bir sorgulamadan hareketle bugün uygulamalı bilimler ile insan ve toplum bilimleri ve yer yer doğa bilimleri kendi disiplinleri içinde etiğe zorunlu olarak yer verme ihtiyacını duymaktadırlar. Örneğin; tıp, eğitim, mühendislik, iletişim, basın, siyaset gibi uygulamalı bilimlerin çoğunda etik önemli bir ilgi alanı haline gelmiştir (İyi, 2013, s. 4). Yine benzer şekilde insan/toplum bilimlerinde ve doğa bilimlerinde de etiğin önemi artmıştır.

Üniversitelerin topluma karşı ekonomik ve sosyal sorumlukları vardır. Üniversiteler yükseköğrenim hizmetini sunarken hem bilgi hem de beceri yönüyle bireylerin gelişimine katkı sunmaktadır. Bir yandan bireylerin akademik gelişimini sağlarken diğer taraftan bireylerin uzmanlık alanıyla ilgili becerilerin gelişimini sağlamaktadır. Herhangi bir mesleğin üyesi olan bireyler eylemleri açısından meslek etik ilkelere bağlıdır. Mesleki ilkeler, her mesleğin kendi meslek etik kodlarının bir göstergesidir. Bu yüzden üniversiteler herhangi bir mesleğe kalifiye eleman yetiştirirken, bireylere sadece bilgi ve beceri kazandırmakla yetinmemektedir; aynı zamanda bireylerin mesleki etik duyarlılıklarının da gelişmesini ve etik tutuma sahip olmalarını önemsemektedir. Meslek edindirme sürecinde üniversite öğrencilerinin mesleki etik tutuma sahip olması ve mesleki etik duyarlılıklarının yüksek olması iyi bir üniversite eğitimi ile mümkündür. Dolayısıyla, meslek edindirme sürecinin en önemli ayağı olan üniversite eğitimi ile üniversite öğrencilerin etik ilkeler, kodlar veya etik dışı davranışlar konusundan aydınlatılmaları gerekir. Çünkü üniversite öğrencileri, her ne kadar edinecekleri meslekleri ile ilgili rol ve insan ilişkilerine yönelik değerleri, meslek etik kod ve ilkeleri bilseler de pratikte belli bir tecrübeye, etik tutum veya duyarlılığa sahip olmadıkları için uygulamada önemli oranda etik sorunla karşılaşır ve ikilemde kalırlar (Ottekin-Demirbolat ve Aslan, 2014, s. 188). Bu anlamda gelecekte ikilemde kalacak üniversite öğrencilerin etik sorunları fark etme, çözümleme ve ikilemden kurtulmaları için ve öğrencilerin etik tutum ve davranışlarını ölçmek için üniversitelerde çeşitli değerlendirme ve ölçme araçlarının geliştirilmesi son derece önemlidir.

Yapılan alanyazın çalışmasında, üniversite öğrencilerine yönelik sınıf içi etik dışı davranış düzeyini belirlemek için geliştirilen ya da uyarlanan bir ölçeğin olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle üniversite öğrencilerin etik dışı davranış düzeyini belirleyecek bir ölçeğe ihtiyaç duyulmuştur. Böylece, bu çalışma ile üniversite öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmeye çalışılmıştır. Bu amaçla geliştirilen bu ölçeğin alandaki eksikliği önemli oranda gidermeye çalışarak alanyazına büyük bir katkı sunacağı varsayılmıştır. Ölçeğin uygulanması neticesinde elde edilen verilerin üniversite öğrencilerini yetiştiren öğretim elemanlarının ve bu konuya ilgi duyanların üniversite öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranışları hakkında bilgi sahibi olmaları konusunda katkı sunacağı düşünülmüştür. Dolayısıyla, bu çalışmanın amacı, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir.

2. Yöntem

Çalışmanın bu kısmında yöntemle ilgili süreçleri ele alınmıştır. Burada, araştırma modeline değinilmiş, çalışma grubu hakkında bilgiler verilmiş, veri toplama araçları tanıtılmıştır. Ayrıca verilerin girişi ve analizi hakkında detaylı bilgiler sunulmuştur.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, temelde bir ölçek geliştirme çalışması olduğu için her ne kadar madde havuzu için yer yer görüşmeler yoluyla nitel veri elde edilmiş olsa da çalışma esasta nicel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın örneklem grubuna ait veriler ile ölçeğin verileri nicel veri formu olan “Denemelik Ölçek Formu” ile elde edilmiştir. Verilerin analizi, SPSS 20.0 ve Lisrel 8.80 bilgisayar paket programları yardımıyla AFA ile modelin yapısı belirlenmiş ve DFA ile de belirlenen model teste tabi tutulmuştur. Akabinde ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik analizlerine geçilmiştir.

2.2. Örneklem Grubu

Çalışmanın örneklem grubu, 2016-2017 eğitim yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde aktif kayıtlı olan 890 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada, AFA için 362 cevaplayıcı, DFA için ise 528 cevaplayıcı örneklem grubunu oluşturmaktadır. Araştırma iki farklı zaman diliminde yapılmıştır. İlk 362 örneklemden AFA için veriler elde edilmiştir. Daha sonra 528 örneklemden ise DFA için veriler toplanmıştır. Tablo 1’de AFA ve DFA için başvuru örneklem grubunun cinsiyet, sınıf düzeyleri ve eğitim aldıkları fakülterlere göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 1. AFA ve DFA için Başvurulan Örneklem Grubunun Özellikleri

Değişkenler	Alt Gruplar	AFA		DFA	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Kadın	198	54.6	269	50.9
	Erkek	164	45.4	259	49.1
	Toplam	362	100	528	100
Sınıf	1.Sınıf	37	10.2	48	9.0
	2. Sınıf	90	24.8	132	25.0
	3.Sınıf	97	26.8	148	28.1
	4.Sınıf	138	38.2	200	37.9
	Toplam	362	100	528	100
Fakülteler	Eğitim	219	60.5	248	46.9
	Edebiyat	27	7.5	49	9.2
	İlahiyat	35	9.6	58	10.9
	İktisat	15	4.1	25	4.7
	Fen	14	3.8	29	5.5
	Ziraat	20	5.5	45	8.5
	Mühendislik	19	5.4	39	8.0
	MYO	13	3.6	35	7.3
	Toplam	362	100	528	100

Tablo 1'e bakıldığında, AFA için çalışmanın örneklem grubunun % 54,6'sı kadın, 45,4'ü ise erkekten oluşmaktadır. DFA için çalışmanın örneklem grubu ise % 50,9'u Kadın, 49,1'i erkekten oluşmaktadır. Çalışmada başvurulan cevaplayıcıların önemli bir kısmının % 65'i 3'üncü ve 4'üncü sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. Yine örneklem grubunun farklı fakültelerde olmasına dikkat edilmiştir. Eğitim fakültesinde daha çok örneklemin seçilme nedeni ise öğrenci sayısının diğer fakültelerden birkaç kat yüksek olmasıyla açıklanabilir. Dolayısıyla sınıf düzeyi yüksek ve farklı fakültelerden örneklemin seçilmesi amaçlı örneklem seçimiyle açıklanabilir. Yani örneklemin, farklı fakültelerden ve sınıf tecrübesi yüksek öğrencilerden seçilmesi ölçek verilerinin daha nitelikli ve güvenilir kaynaktan elde edilmesi ile ilgilidir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Burada veri toplama aracı olan ölçek formunun oluşturulması süreci hakkında iki aşamada detaylı bilgiler sunulmuştur.

2.3.1. Deneme Ölçeği için Madde Havuzu Oluşturma

Alanyazın taraması ile üniversite öğrencilerinin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçeğin olmadığı ve dolayısıyla madde havuzu için yararlanabilecek önemli bir kaynağın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, çalışmanın başından itibaren, sınıf içi etik dışı davranışın (özelliğinin) nasıl tanımlandığı ve sınıf içi etik dışı davranışların kapsamının ne olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Kapsama uygun *denemelik* gözlenebilir etik dışı davranış ifadeleri belirlenmiş ve ölçek için madde havuzunun oluşturulmasına gidilmiştir. Ölçek ifadeleri/maddeleri hazırlanırken alanyazın derlemesinin yanı sıra araştırmacının lisans düzeyinde girmiş olduğu derslerde sınıf içi gözlemleri veya sınav soruları sonucu oluşturulmuştur.

Araştırmacı, 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren lisans düzeyinde her iki yarıyılı Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler, Okul Öncesi, İlköğretim Matematik ve Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dallarının 4. Sınıflarına Mesleki Etik ve Eğitim Öğretimde Etik adlı dersleri yürütmüştür. Dolayısıyla araştırmacının bu derslerdeki gözlemleri, ders esnasında veya sonrasında öğrencilerin etik tutum veya davranışlarına yönelik yapılan tartışmalarda edindiği notlar veya bu derslerin sınavlarında; "Ders ve sınav esnasında arkadaşlarımızdan ne tür etik dışı

davranışlara tanıklık ettiniz? gibi sorularla önemli oranda veri elde etmiştir. Öğrencilerden gelen veriler literatüre uygun olarak kategorize edilerek ölçek maddelerine dönüştürülmüştür. Ölçekte kullanılması tasarlanan ifade/madde sayısının mümkün oldukça daha fazla sayıda olmasına dikkat edilmiştir. Özellikle, uygulama sonrası, yeterli güvenilirlik ve geçerlikte olmayan veya amaca hizmet etmediği anlaşılan ifade/maddeleri atıldıktan sonra istenilen oransa maddeye ulaşmak için böyle bir yola gidilmiştir. Keza, fazla sayıdaki maddelerden istenen kapsayıcılıkta ve ayırt edicilikte madde seçme olanağı daha fazladır (Tezbaşaran, 2008, s. 15). Bu nedenle ölçek için toplamda 52 ifade madde havuzuna alınmıştır. Madde havuzu sürecinde, ölçek ifadeleri hazırlanırken anlaşılır, tek yargılı ve sade bir dil kullanılmış olup, her bir ifadenin amaçlanan davranış düzeyini belirlemeye yönelik olmasına özen gösterilmiştir.

2.3.2. Deneme Ölçeğini Hazırlanması ve Deneme Uygulaması

Deneme ölçeği, öncelikle ölçek materyali ve yönergesi hazırlanarak, cevaplama düzeni, maddelerin ölçek içindeki düzeni ve ölçeğin likert tipi olmasına karar verilmiştir. Ölçek materyali A4 kâğıdına uygun bir “Denemelik Ölçek Formu” olarak hazırlanmıştır. Forum iki sayfeden oluşmaktadır. Birinci sayfa, ölçeğin başında verilen ve ölçeğin amacı, ölçekteki madde sayısı, cevaplama biçimi, tahmini cevaplama süresi, cevaplayıcıların demografik özelliklerini içeren genel bir yönerge düzenindedir. Yönerge cevaplayıcılar için kolayca anlaşılır ve olabildiğince kısa tutulmuştur. Böylece ölçek ön inceleme ve uzman görüşü için hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan ölçek maddelerinin kapsam geçerliğini sorgulamak amacıyla 3 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında, 2 Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında, 2 Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalında, 2 Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Anabilim Dalında, 1 Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında ve 2 İstatistik Alanında Uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri sonucu 6 ifade elenerek 46 ifadeli bir taslak ölçek hazırlanmış ve anlaşılması zor olan maddeler sadeleştirilerek ölçek ön uygulama yapmaya hazır hale getirilmiştir. Böylece 46 maddelik Ölçek son düzenleme için 92 öğrenciye uygulanmıştır. Ön uygulamada öğrencilerin görüşleri sonucunda kusurlu oldukları saptanan 3 madde üzerinde gerekli düzeltmeler yapılarak, 46 maddelik/ifadelik ölçek deneme uygulaması için hazır olmuştur.

2.3.3. Verilerin Girişi ve Analizi

Deneme ölçeğindeki ifadelerin/maddelerin derecelendirme seçenekleri; Her zaman, Genellikle, Bazen, Nadiren ve Hiçbir Zaman şeklindedir. 5’li Likert’li bu ölçekte her bir maddeye verilecek cevap doğal olarak beş seçenekten biri olmaktadır. Bu seçenekler için birden beşe doğru bir puan dağılımı yapılmıştır. Ölçeğin her bir maddesi veya ifadesi için 1 puan olumsuz uçtaki (Hiçbir Zaman) davranışın derecesini, 5 puan ise olumlu uçtaki (Her Zaman) davranışın derecesini temsil eder. Diğer seçeneklerden, Genellikle 4, Bazen 3 ve Nadiren 2 şeklinde puanlanmıştır. Ölçek puanları, 28 ile 140 arasında dağılmaktadır. Ölçek maddelerine verilen cevaplar 140’a yaklaştıkça öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranışlarının arttığına, 28’e yaklaştıkça ise azaldığına işaret olarak görülmüştür. Öğrencilerin, bu ölçekten 84’ün altında puan almaları öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerinin yetersiz bir düzeye, 84’ün üzerinde puan almaları öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerinin yeterli bir düzeye sahip oldukları şeklinde yorumlanmıştır.

Veriler puanlamaya uygun şekilde bilgisayar yoluyla SPSS 20.0 paket programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde, AFA için SPSS 20.0 paket programı ve DFA için ise Lisrel 8.80 bilgisayar paket programı kullanılmıştır. Veriler için öncelikle, aykırı değer analizi ve kayıp değer analizi yapılmıştır. Verilerin uç değer vermediği ve kayıp veri analizinde kayıp veri dağılımının tesadüfi olduğu görülmüştür. Veriler çok değişkenli analizler için hazırlanmış ve cevaplayıcılardan gelen verilerin puanlanması ve cevaplayıcıların ölçekte aldığı ham puanların hesaplanması yapılmıştır (Erkuş, 2012). Ayrıca ham puanlar ile madde puanların dağılımının özelliklerine bakılmıştır. Veriler

dağılım açısından çarpıklık, basıklık, P-P ve Q-Q değerleri, histogram ve grafikler yoluyla değerlendirilmiştir (Artun ve Günüş, 2016, s. 549). Ölçekte, cevaplayıcıların ölçek puanları, her maddeye verdikleri tepki puanlarının toplamından oluşmuştur” (Tezbaşaran, 2008, s. 21). Ayrıca verilerin analize uygun hale gelmesi için, çok değişkenli analizleri içeren; normallik, doğrusallık, çoklu bağlantı ve teklik durumları yönüyle de değerlendirilmiştir.

Verilere yönelik betimsel istatistikler yapıldıktan sonra güvenilirlik ve geçerlik analizi yapılmıştır. Ölçek, kapsam, görünüş ve yapı geçerliliği bakımından incelenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliği, madde analizi bağlamında madde-madde, madde-toplam ölçek Korelasyon analizi ve faktör analizi yoluyla yapılmıştır. Ölçeğin kaç faktörden oluştuğunu belirlemek için Temel Bileşenler Analizi (TBA) ve döndürme yöntemi olarak da Varimax kullanılmıştır. TBA, faktör analizi ile yakın değerler verdiği için tercih edilmiştir (Artun ve Günüş, 2016, s. 551). Ayrıca Varimax'ın analizlerde daha sık başvurulan döndürme tekniklerinden olması ve faktörlerin birbiriyle ilişki düzeylerinin düşük olması, analizlerde ulaşılan madde Korelasyonlarının ve Cronbach Alfa katsayısının ($\alpha=0,942$) yüksek oluşu, faktör yüklerinin dağılımını daha iyi olması nedeniyle Varimax döndürme yöntemi tercih edilmiştir (Sevim, 2014, s. 951). Faktör sayısını belirlemenin farklı yollarından biri de “öz değere bakma, döndürme tekniğini kullanma, Yamaç Birikinti grafiği ve Varyans değerlerini inceleme gibi analitik tekniklere başvurulmaktadır (Artun ve Günüş, 2016, s. 552).

KMO ve Bartlett's testi sonuçları dikkate alınarak verilerin faktör analizine uygunluğu incelenmiştir. Varimax ile yapılan döndürmede (Kappa=4) faktör yükü 0,40'ın altındaki maddeler ve çoklu faktör yükü veren maddeler tek tek analiz dışı tutulmuştur. Madde analizi için Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmış, analiz sürecinde ölçek puanlarıyla 0,40 ve üzerinde manidar korelasyon veren maddeler seçilmiş ve özdeğeri 1,00'den büyük faktörler üzerinde işlem yapılmıştır (Büyüköztürk, 2002, s. 475; Tavşancıl, 2006, s. 148). Sonunda maddelerin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı olan Cronbach Alfa (α) değeri hesaplanmıştır. AFA neticesinde oluşan 5 faktörlü yapının geçerliği için ek kanıt oluşturmak ve yapının verilerle ne tür bir uyum gösterdiğini görmek için, aynı veri yapısı üzerinde DFA uygulanmıştır. Diğer bir ifadeyle ölçek AFA ile faktör yapısı belirlenmiş ve DFA ile de modelin uygunluğu test edilmiştir. Ölçeğin geçerliliğine DFA ile hesaplanan uyum indekslerine bakılmıştır. Bunlar; Chi-Square Goodness of Fit (χ^2) Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA), Normed Fit Index (NFI), Non-Normed Fit Index (NNFI), Incremental Fit Index (IFI), Incremental Fit Index (IFI), Relative Fit Index (RFI), Comparative Fit Index (CFI), Goodness of Fit Index (GFI), Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI), Root Mean Square Residual (RMR), Standardized Root Mean Square Residuals (SRMR) indeksleridir.

3. Bulgular

Burada cevaplayıcılardan gelen veriler ışığında çalışmanın amacı doğrultusunda AFA ile DFA'ya ilişkin bulgular açıklanmıştır.

3.1. Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Çalışmada AFA sürecinde; Faktörlere yüklenen ifadelerin/maddelerin anlam ve içerik bakımından tutarlı olmasına, 1 özdeğeri veren faktörlerin seçilmesine, maddelerin .40 ve üstü bir faktör yükü taşımasına, binişik maddelerin olmamasına yani farklı faktörlerdeki maddeler arasındaki farkın en az .10 olmasına dikkat edilmiştir (Çeçen, 2006) Temel Bileşenler Analizi kullanılarak ölçeğin yapı geçerliliği hakkında bilgi toplanmıştır. Ayrıca, Pearson Korelasyon katsayıları ile ölçeğin toplam puanları ölçüt olarak temel alınmıştır. Örneklem büyüklüğünün AFA için yeterliliğini test etmek için KMO ve Bartlett Testi ile elde edilen değerler faktör analizine uygunluğu Tablo 2'de olduğu gibi incelenmiştir.

Tablo 2. KMO ve Bartlett Testin Sonuçları

KMO		
		,942
Bartlett Testi	χ^2	6253,972
	df	378
	p.	.000

KMO=0.942, $p < 0.01$

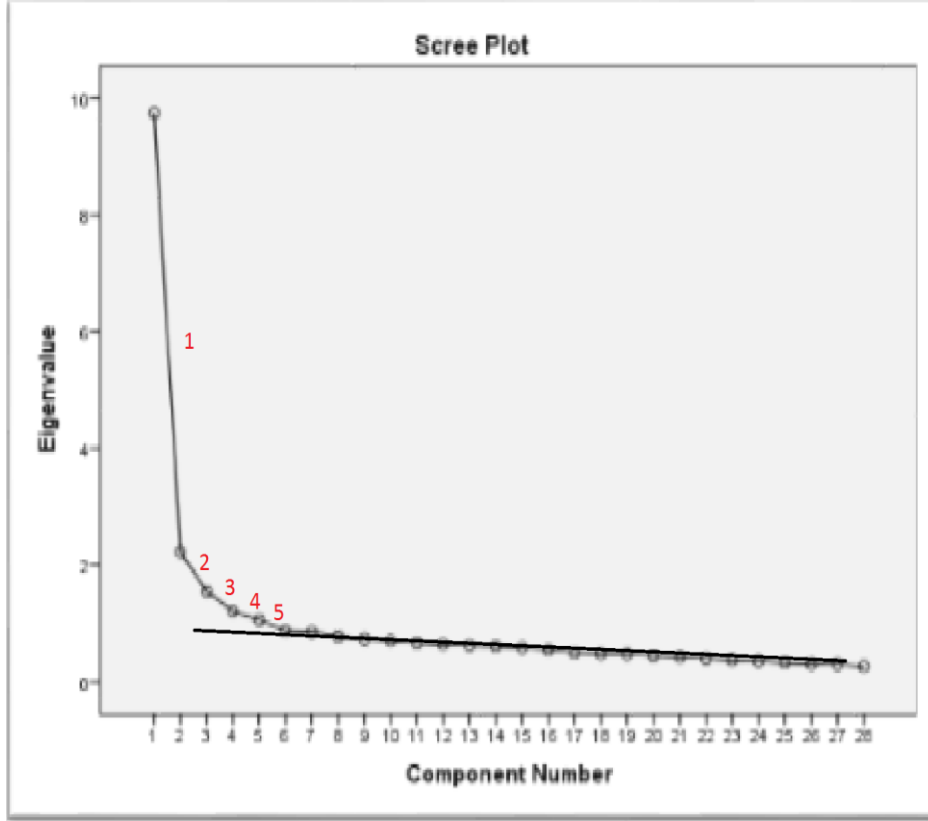
Tablo 2 incelendiğinde KMO değerinin .50'den yüksek olduğu görülmüştür. KMO değerinin .50'den yüksek olması, faktör analizi açısından örneklem kümesinin uygun olduğunu ve faktör analizine devam edilebileceğini göstermiştir. Bartlett's testi χ^2 değerinin 6253,972 olması ve $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı olması, ölçme aracının faktör yapılarına ayrıştırılabileceğini ortaya koymuştur. Cronbach Alfa ile de ölçeğin faktör ve alt faktörlerin güvenilirliği tespit edilmeye çalışılmış ve ulaşılan bulgular verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. AFA sonucunda 28 maddenin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı olan Cronbach Alfa $\alpha = .924$ olarak hesaplanmıştır. AFA sürecinde ortak faktör Varyans değerlerine de bakılmıştır. Ortak faktör Varyansı, AFA sonucunda faktörlerin her bir değişken üzerinde yol açtıkları ortak Varyans olarak tanımlanmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012, s. 195). Ortak faktör Varyansın başlangıç öz değerlerinin 1'den düşük olması maddelere ilişkin bir sorun olarak değerlendirilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012, s. 221; Günüş ve Abdullah, 2015, s. 587-610). AFA sonucunda faktörlerin Öz değerleri ile Varyans oranları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. AFA'ya ait Öz Değer ve Varyans Oranları

aktör	Başlangıç Öz Değerleri			Kareli Yük Top. İlk Hali			Kareli Yük Top. Rotasyonlu Hali		
	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	% Varyans	Kümülatif %
1	9,745	34,805	34,805	9,745	34,805	34,805	5,640	20,142	20,142
2	2,223	7,940	42,744	2,223	7,940	42,744	2,806	10,020	30,162
3	1,543	5,510	48,254	1,543	5,510	48,254	2,716	9,698	39,861
4	1,206	4,306	52,560	1,206	4,306	52,560	2,684	9,587	49,448
5	1,060	3,785	56,345	1,060	3,785	56,345	1,931	6,897	56,345
6	,871	3,110	59,456	-	-	-	-	-	-
7	,853	3,045	60,501	-	-	-	-	-	-

Tablo 3'te faktörlerin öz değerleri ile Varyans oranlarına bakıldığında, öz değeri 1'in üzerinde olan 5 faktörlü ve toplam açıklanan Varyans değeri ise, %56.345 olan bir yapıya ulaştığı görülmektedir. Ölçeğin toplam açıklanan Varyans oranı, ölçekte elde edilen faktör yapısının gücünü vermektedir. Çok faktörlü desenler için açıklanan Varyansın % 40 ile % 60 aralığında veya toplam açıklanan Varyansın 2/3'üne denk gelen faktör sayısı önemli oranda kabul edilmektedir (Akdağ, 2011, s. 25). Ölçeğin kaç faktör olacağına karar vermede iki ayrı temel ölçüt önerilmektedir (Bryman,

2001, s. 267). Birincisi, öz değerın 1'den büyük olması, ikincisi de yamaç-birikinti grafiğine bakılır (Şeker ve Gençdoğan, 2006, s. 90) Dolayısıyla, faktör sayısı belirlenirken öz değerin dışında, şekil 1'deki yamaç-birikinti grafiği de dikkate alınmıştır.

Şekil 1. AFA ilişkin Yamaç Birikinti Grafiği

Şekil 1'deki yamaç birikinti grafiği incelendiğinde, ölçeğin 5 faktörlü bir yapıda olduğu görülmektedir. Böylece, AFA sürecinde, 28 maddeden oluşan 5 faktörlü bir ölçek yapısına ulaşılmış ve ölçeğin faktör yapısı ile madde yükleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. AFA ile Ulaşılan Faktör Yapısı ve Yükleri

İfadeler/Maddeler	Faktörler				
	F1	F2	F3	F4	F5
Faktör 1- Ders Esnasında Öğretim Üyesi ve Öğrencilere İlişkin Etik Dışı Davranışlar					
Derste öğretim elemanına sinirlendiğimde kapıyı çarparak sınıflı terk ederim	,797				
Ders esnasında öğretim elemanına saygısız davranırım	,793				
Ders esnasında öğretim elemanından izin almadan dersten çıkarım	,769				
Ders esnasında söz alıp derse katılan arkadaşlarımla sözlerini keserim	,714				
Sınav soruları zor olduğunda derste öğretim elemanları ile tartışırım	,692				
Ders esnasında arkadaşlarımla ders materyallerini izinsiz alırım	,654				
Ders esnasında derse katılan arkadaşlarımla dalga geçerim	,613				
Derste arkadaşlarıma duygusal amaçlı fiziksel yakınlaşmada bulunurum	,610				
Ders esnasında öğretim elemanından izinsiz ses/video kaydı yaparım	,558				
Faktör 2- Ders Esnasında Medya Araçlarını Kullanmaya İlişkin Etik Dışı Davranışlar					
Ders esnasında mobil/cep telefonumu kullanırım		,728			
Ders esnasında mobil/cep telefonum ile oyunlar oynarım		,725			
Ders esnasında sosyal medyayı takip ederim, arkadaşlarımla yazışırım		,699			
Ders esnasında mobil/cep telefonum ile internete bağlanıp videolar izlerim		,650			
Ders esnasında mobil/cep telefonum ile özçekim (selfie) yaparım		,634			
Faktör 3- Ders Esnasında Nezaket Kurallarına İlişkin Etik Dışı Davranışlar					
Ders esnasında ayak ayaküstüne atarak, sıraya yayılarak dersimi dinlerim			,668		
Ders esnasında yeme-içme davranışında bulunurum			,662		
Ders esnasında sakız çiğnerim			,650		
Ders esnasında kişisel bakımım için ayna, tarak vs. kullanırım			,532		
Ders esnasında tespih, stres çarkı gibi araçlarla oyalanırım			,525		
Ders esnasında kulaklıkla müzik dinlerim			,493		
Faktör 4- Derslerde Kopya Çekmeye İlişkin Etik Dışı Davranışlar					
Sınavlarda kopya amacıyla arkadaşlarımla yardımlaşırım				,753	
Sınavlarda kopya çekerim				,714	
Sınavlarda arkadaşlarımla bana kopya vermeye zorlarım				,657	
Kopya çekerken yakalandığımda inkâr ederim				,443	
Kopya amaçlı sıra, masa, duvar vb. yerlere yazı yazarım				,440	
Faktör 5- Ders Devamına İlişkin Etik Dışı Davranışlar					
Derse/Sınava geç kaldığımda öğretim elemanına yalan söylerim					,752
Devamsızlık yapmak için öğretim elemanına yalan söylerim					,726
Derse gelmediğim haftalar için devam çizelgesinde boş gördüğüm sütunu imzalarım					,534

Faktör analizinde dik döndürme (orthogonal rotation) ve eğik döndürme (oblique rotation) olmak üzere iki tür döndürme tekniği kullanılmaktadır. Dik döndürme için, daha çok ölçme aracında yer alan alt faktörlerin birbiriyle ilişkisiz olduğu zaman Varimax, quartimax ve equamax teknikleri kullanılır (Seçer, 2013, s. 132). Bu çalışmada da, alt faktörlerin birbirleri ile ilişkisiz ancak her bir faktörün kendisi ile yüksek ilişki veren maddelerin bir arada olmaları nedeniyle Varimax dik döndürme yoluna gidilmiştir. Böylece faktör analizi ile maddelerin yük değerleri incelenmiştir.

Tablo 4'te 5 faktörlü ölçeğin madde faktör yükleri ,797 ile ,440 arasında değiştiği görülmektedir. Her bir faktörü isimlendirmek için iki alan uzmanının görüşüne başvurulmuş ve her bir faktör kuramsal çerçeveye uygun bir şekilde adlandırılmıştır. Buna göre; birinci faktör "*Ders Esnasında Öğretim Üyesi ve Öğrencilere İlişkin Etik Dışı Davranışlar*" olarak adlandırılmıştır.

Birinci faktör 9 maddeden oluşmaktadır ve faktör yükleri ,797 ile ,558 arasında değişmektedir. İkinci faktör “*Ders Esnasında Medya Araçlarını Kullanmaya İlişkin Etik Dışı Davranışlar*” olarak adlandırılmıştır. İkinci faktör 5 maddeden oluşmakta ve faktör yükleri ,728 ile ,634 arasında değişmektedir. Üçüncü faktör “*Ders Esnasında Nezaket Kurallarına İlişkin Etik Dışı Davranışlar*” olarak adlandırılmıştır. Üçüncü faktör 6 maddeye sahip ve faktör yükleri ,668 ile ,493 aralığında değişmektedir. Dördüncü faktör “*Derslerde Kopya Çekmeye İlişkin Etik Dışı Davranışlar*” olarak adlandırılmıştır. Dördüncü faktör 5 maddeye sahip ve faktör yükleri ,753 ile ,440 aralığında olmuştur. Beşinci faktör ise “*Ders Devamına İlişkin Etik Dışı Davranışlar*” olarak adlandırılmıştır. Beşinci faktör de 3 maddeye sahip ve faktör yükleri ,752 ile ,534 aralığında değişmektedir.

3.2. Ölçeğin Geçerliliği

Çalışmanın bu aşamasında ölçek, kapsam ve yapı geçerliliği bakımından incelenmiştir. Kapsam geçerliği, bir testin genel olarak amaca ne kadar hizmet ettiği ile alakalı bir durumdur (Tekin, 2003; akt. Görmez ve Kardaş, 2017, s. 173). Alan uzmanların görüşlerine başvurularak, ölçeğin kapsam geçerliliği değerlendirilmeye çalışılmıştır. Uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda bazı maddeler dil ve ifade yönünden tekrar gözden geçirilmiştir. Yapı geçerliliği ile de bu ölçeğin kuramsal çerçeveyi ölçüp ölçmediği incelenmiştir (Oktaylar, 2005). Çalışmada faktör analizi yapılarak, ölçeğin yapı geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. AFA sonucunda ulaşılan 5 faktörlü ve 28 ifadeli/maddeli ölçek yapısı DFA ile test edilmiştir. DFA’da normal dağılımlı veriler, parametre tahmini/kestirim yöntemi olan en çok olabilirlik yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, veri matrisi için ise, Kovaryans matrisine başvurulmuştur. Tablo 5’te doğrulayıcı faktör analizi sürecinde elde edilen bulgular, t değerleri, faktör yükleri ve hata Varyansları, madde-toplam Korelasyonu (r) değerleri, Ortalama ve Standart Sapma değerleri sunulmuştur.

Tablo 5. DFA'ya İlişkin Madde Analizleri

Madde	t (alt%27-üst%27)	Faktör Yüğü	Hata Varyansı	Madde Toplam Korelasyonu (r)	\bar{X}	Ss
Faktör 1- Ders Esnasında Öğretim Üyesi ve Öğrencilere İlişkin Etik Dışı Davranışlar						
1	-10.84	.61	.33	.599	1.37	.83
2	-9.63	.60	.25	.614	1.30	.78
3	-10.70	.62	.31	.618	1.37	.82
4	-10.71	.61	.30	.620	1.38	.81
5	-10.84	.57	.43	.555	1.52	.87
6	-12.69	.63	.38	.619	1.46	.88
7	-13.93	.66	.38	.681	1.50	.90
8	-11.13	.61	.43	.607	1.46	.89
9	-9.90	.46	.54	.506	1.50	.86
Faktör 2- Ders Esnasında Medya Araçlarını Kullanmaya İlişkin Etik Dışı Davranışlar						
10	-11.92	.75	.61	.495	2.26	1.08
11	-15.42	.79	.45	.542	1.96	1.03
12	-9.35	.41	.72	.366	1.80	.92
13	-16.17	.80	.45	.617	1.85	1.04
14	-14.30	.71	.55	.571	1.80	1.02
Faktör 3- Ders Esnasında Nezaket Kurallarına İlişkin Etik Dışı Davranışlar						
15	-12.24	.68	.88	.437	2.01	1.11
16	-12.51	.58	.55	.503	1.76	.94
17	-13.86	.61	.60	.485	1.65	.98
18	-10.02	.48	.89	.320	2.23	1.13
19	-12.55	.58	.54	.525	1.59	.93
20	-12.38	.64	.51	.597	1.55	.96
Faktör 4- Derslerde Kopya Çekmeye İlişkin Etik Dışı Davranışlar						
21	-16.58	.79	.53	.594	1.90	1.07
22	-14.53	.76	.68	.540	1.94	1.12
23	-13.80	.68	.39	.642	1.50	.91
24	-12.11	.67	.61	.585	1.51	1.03
25	-14.18	.64	.67	.592	1.74	1.03
Faktör 5- Ders Devamına İlişkin Etik Dışı Davranışlar						
26	-11.64	.59	.34	.466	1.51	.82
27	-11.71	.66	.31	.491	1.49	.85
28	-11.48	.54	.91	.404	1.83	1.12

Tablo 5'teki her maddenin t değerinin ± 1.96 aralığı dışında veya $p < .05$ seviyesinde olması kabul edilmektedir. Dolayısıyla Tablo 5'teki t değerlerin ± 1.96 'dan yüksek ve $p < .05$ önem düzeyinde olduğu ve hatta varyansının ise .90'dan küçük olduğu, faktör yüklerin ise 40'ın üzerinde olduğu gözlenmiştir. Böylece ölçek maddelerin t değeri ve faktör yüklerinin yüksek olduğu, hata varyansın ise düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca, Korelasyon katsayısının, 0.70-1.00 aralığında mutlak değer alması yüksek; 0.69-0.30 aralığında mutlak değer alması orta; 0.29-0.00 aralığında mutlak değer alması ise, düşük seviyede bir ilişkinin olduğunu söylemektedir (Büyüköztürk, 2012, s.194). Dolayısıyla Tablo 5'teki maddelerin toplam Korelasyon katsayısının 0.30'un üstünde değer alması maddeler arasında orta seviyede bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. DFA sürecinde Lisrel 8.80 bilgisayar paket programı ile ulaşılan ölçek modelinin uyum indeksleri de incelenmiş ve Tablo 6'da verilmiştir.

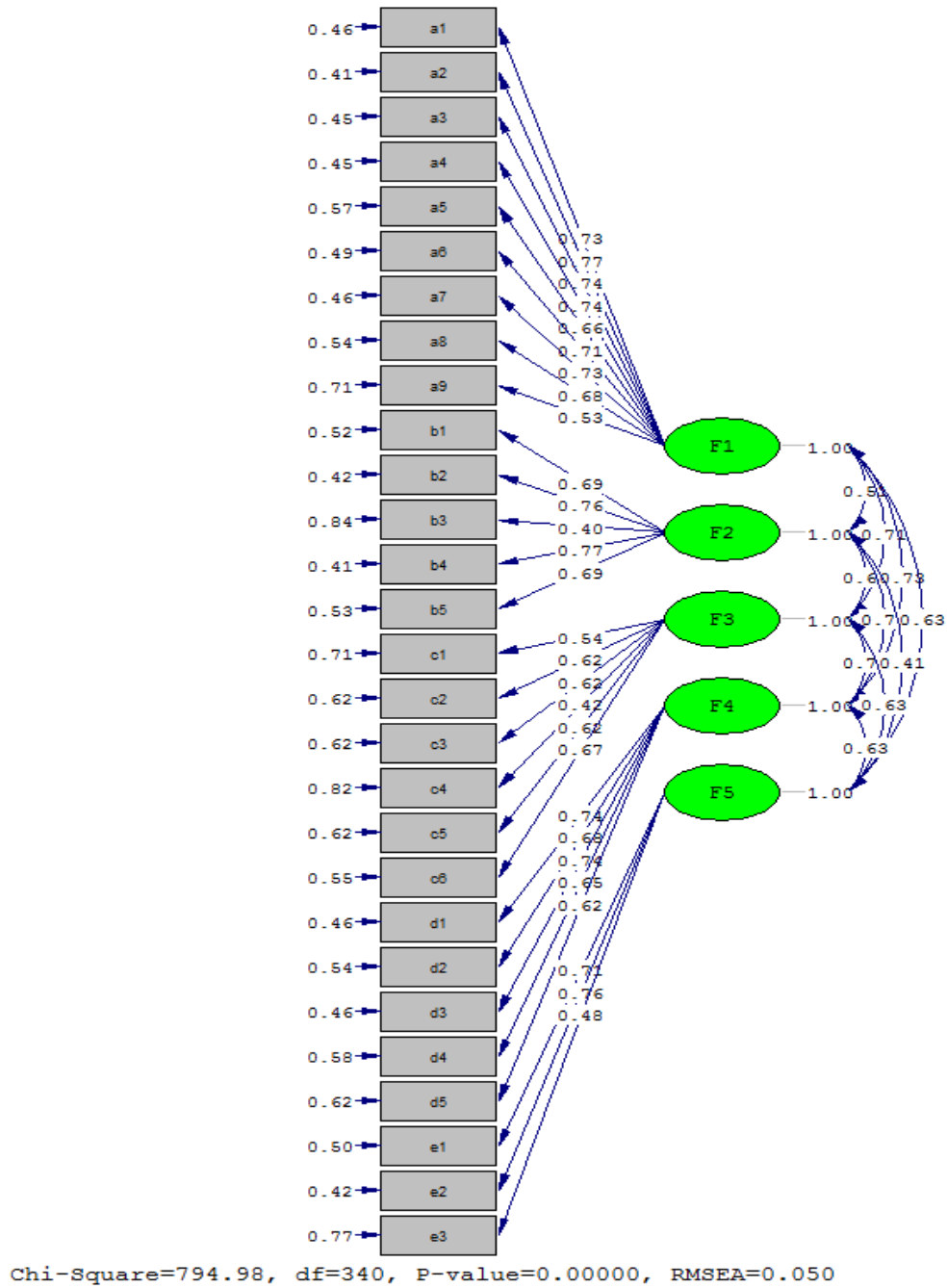
Turkish Studies

Tablo 6. DFA'ya İlişkin Uyum İndeksleri

Uyum İndeksi	Değer	Mükemmel Uyum	İyi Uyum	Durum	Kaynak
χ^2 /sd	2.33	χ^2 /sd \leq 2	χ^2 /sd \leq 3	İyi uyum	Hu ve Bentler (1999)
SEA	.050	RMSEA \leq .05	RMSEA \leq .08	Mükemmel uyum	Sümer (2000)
RMR	.049	RMR \leq .05	RMR \leq 0.08	Mükemmel uyum	Brown (2006)
SRMR	.053	SRMR \leq .05	SRMR \leq 0.08	İyi uyum	Tabachnick ve Fidell (2007)
NFI	.96	NFI \geq .95	NFI \geq .90	Mükemmel uyum	(Şimşek, 2007)
NNFI	.98	NNFI \geq .95	NNFI \geq .90	Mükemmel uyum	Thompson (2008)
IFI	.98	IFI \geq .95	IFI \geq .90	Mükemmel uyum	Hooper, Coughlan ve Mullen (2008)
RFI	.96	RFI \geq .95	RFI \geq .90	Mükemmel uyum	Yılmaz ve Çelik (2009)
CFI	.98	CFI \geq .95	CFI \geq .90	Mükemmel uyum	Bayram (2011)
GFI	.90	GFI \geq .95	GFI \geq .90	İyi uyum	Meydan ve Şeşen (2011)
AGFI	.88	AGFI \geq .90	AGFI \geq .85	İyi uyum	Kline (2011)
					Seçer, (2013)

$\chi^2=794.98$; sd=340

Tablo 6'ya bakıldığında, Öncelikle χ^2 değerinin $p>.05$ düzeyinde olup olmadığına bakılmıştır. χ^2 değerinin $p>.05$ düzeyinde olması iyi uyum olarak yorumlanmıştır. Ancak, örneklem grubunun büyük olması, bu değer anlamlı ($p<.05$) olma ihtimali yüksek olması nedeniyle, χ^2 /sd oranı ve uyum indekslerinin de incelenmesi gerekmektedir (Günüç ve Abdullah, 2015, s. 600). Dolayısıyla, χ^2 /sd (794.98/340) hesaplanarak, 2.33 değerine ulaşılmıştır. Böylece bu değer 2'nin altında olması mükemmel ve 3'ün altında olması iyi uyum olarak değerlendirilmiştir. Referans değerleri Tablo 6'da verilen uyum indekslerin 7'si mükemmel 4'ü ise iyi uyum aralığında değer almıştır. Bu da faktör yapısına ilişkin modelin doğrulandığı ve modelin "mükemmel bir uyum iyiliğine" sahip olduğunu ortaya koymuştur. Modelin yapısı, uyumu ve standartlaştırılmış değerlerine ilişkin Path Diyagram Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. DFA Modeline ait Path Diagram (Standartlaştırılmış Değerler)

3.3. Ölçeğin Güvenilirliği

Ölçeklerin güvenilirlik düzeyini hesaplamak için iç tutarlığın bir ölçütü olan, Cronbach'ın geliştirdiği katsayısının kullanılması önerilmektedir (Tavşancıl, 2005, s. 152). Bu yüzden ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı $\alpha=0.924$ ve ölçeğe dair 5 alt faktörün Cronbach Alfa

iç tutarlılık güvenirlik katsayıları ise sırayla; $\alpha=,900$, $\alpha=,802$, $\alpha=,748$, $\alpha=,804$ ve $\alpha=,633$ olarak bulunmuştur. Bu sonuç ise, ölçek maddelerinin birbiri ile tutarlı olduğunu ve ölçülmek istenilen davranışı yansıtan yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca ölçeğin güvenirliği için, Pearson Korelasyon ile faktörler arasındaki ilişki de incelenmiş ve Tablo 7'de sunulmuştur

Tablo 7. Pearson Korelasyon ile Faktörler Arasındaki İlişki

		F1	F2	F3	F4	F5
F1	Pearson Korelasyon	1				
	p					
	n	528				
F2	Pearson Korelasyon	,430**	1			
	p	,000				
	n	528	528			
F3	Pearson Korelasyon	,561**	,444**	1		
	p	,000	,000			
	n	528	528	528		
F4	Pearson Korelasyon	,641**	,571**	,542**	1	
	p	,000	,000	,000		
	n	528	528	528	528	
F5	Pearson Korelasyon	,481**	,327**	,481**	,495**	1
	p	,000	,000	,000	,000	
	n	528	528	528	528	528

($p < 0.01$)

Tablo 7'ye bakıldığında ölçeği oluşturan faktörlerin $p < 0.01$ önem düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu sonuç 0.01 düzeyinde manidar kabul edilmiştir (Semerci, 2016, s. 732)

3.4. Ölçeğin Puanlaması

Ölçeğin puanlandırılması ölçeğin toplam puanı ile alt faktörlerin toplam puanlarının karşılaştırması ve ilişkisel analizler (bağımlı değişkenler) vasıtasıyla yapılmaktadır. Eğer, ölçekten alınan toplam puanlar düşük, orta ve yüksek şekline kategorileştirilmek istenirse o zaman iki aşamalı kümeleme analizi gerekmektedir. İki aşamalı kümeleme analizi ile örneklem üçlü yani düşük, orta ve yüksek olarak gruplanmaktadır. Başka bir ölçme tekniği ise, ölçeğin toplam puanlarından hareketle düşük, orta ve yüksek gruplamalarına ulaşılmaktadır. Bu da ($\bar{X} - Ss$ (düşük)), (\bar{X} (orta)), ($\bar{X} + Ss$ (yüksek)) biçiminde hesaplanmaktadır (Artun ve Günüş, 2016, s. 558-559). Dolayısıyla DFA'nın örnekleme, iki aşamalı kümeleme analizi ile gruplandırılmış ve ölçek toplam puanlarına ilişkin üçlü grup verileri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Etik Dışı Davranış Düzeylerine Göre İki Aşamalı Kümeleme Analizi Bulguları

Grup	Ölçek Toplam Puanları			
	n	%	\bar{X}	Ss.
Etik Dışı Davranış Düzeyi Düşük	213	40.3	1.21	.133
Etik Dışı Davranış Düzeyi Orta	246	46.6	1.75	.221
Etik Dışı Davranış Düzeyi Yüksek	69	13.1	2.81	.376
Toplam	528	100.0	1.67	.552

Tablo 8 incelendiğinde, ölçeği toplam puanlarından etik dışı davranış düzeyi yüksek olan grubunun oranı %13.1 (\bar{X} :2.81; ss:.376); etik dışı davranış düzeyi orta olan grubunun oranı % 46.6 (\bar{X} :1.75; ss: .221); etik dışı davranış düzeyi düşük olan grubunun oranı ise, % 40.3 (\bar{X} :1.21; ss: .133) olduğu görülmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Günümüzde etik bilgi ve tutumdan yoksun insan ilişkilerinde pek çok etik sorun vardır. Dünyamız her geçen gün teknik ve teknolojik bakımdan gelişmesine rağmen ve insanın daha fazla konfora sahip olduğu bugünkü dünyada nasıl oluyor da tüm zamanlardan daha fazla *kötülük* vardır? Neden her geçen gün meslek alanlarında iş görenlerin, meslek etik kodlarına veya ilkelerine bağlılığı önemlidir? İnsanlar etik tutuma sahip olmadıkları zaman dünyayı, çevreyi ne tür tehditler/riskler beklemektedir? Bu tür sorulardan hareketle bugün birçok bilimsel disiplin kendi disiplini içinde etiğe zorunlu olarak yer verme ihtiyacını duymuştur. Örneğin; tıp, eğitim, mühendislik, iletişim, basın, siyaset gibi uygulamalı bilimlerin için etik önemli bir ilgi alanı olmuştur. Meslek etiği, temelde meslek etik ilkeleri çerçevesinde davranmayı zorunlu kılmaktadır. Böylece bireylerin, belli etik kurallar ve sınırlar içinde eylemde bulunmasını sağlar. Diğer bir ifadeyle bireylerin etik dışı eylemde bulunmasını, belli ilkesel sınırlarla önlemiş olur. Ancak her şeye rağmen çoğu zaman bireyler kuralara uymama, ilkeleri çiğneme ve etik dışı davranma eğiliminde bulunmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma da üniversite öğrencilerinin sınıf içi etik dışı davranışlarına odaklanmıştır. Yani her ne kadar sınıf içi ortamlar sıkı kurallarla belirlenmiş olsa da öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranışlar sergiledikleri varsayılmıştır. Bu varsayımdan hareketle üniversite öğrencilerinin sınıf içi ne tür etik dışı davranışlar sergiledikleri belirleyecek bir ölçek geliştirmek istenmiştir.

Literatür incelemesi ile üniversite öğrencilerinin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçeğin olmadığı ve dolayısıyla madde havuzu için yararlanabilecek önemli bir kaynağın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, çalışmanın başından itibaren, sınıf içi etik dışı davranışın (özelliğinin) nasıl tanımlandığı ve sınıf içi etik dışı davranışların kapsamının ne olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Kapsama uygun *denemelik* gözlenebilir etik dışı davranış ifadeleri belirlenmiş ve ölçek için madde havuzunun oluşturulmasına gidilmiştir. Ölçek ifadeleri/maddeleri hazırlanırken literatürün yanı sıra araştırmacının lisans düzeyinde girmiş olduğu derslerde sınıf içi gözlemleri veya sınav soruları sonucu oluşturulmuştur. Araştırmacı girdiği derslerdeki gözlemleri sonucu, ders esnasında ve sonrasında öğrencilerin etik tutum ve davranışlarına yönelik yapılan tartışmalardan elde ettiği notlar ile, derslerin sınavlarında “ders ve sınav esnasında arkadaşlarınızdan ne tür etik dışı davranışlara tanıklık ettiniz?” gibi sorular ile önemli oranda veri elde edilmiştir. Öğrencilerden gelen veriler kategorize edilerek ölçek ifadelerine dönüştürülmüştür. Böylece ölçek için öncelikle 52 ifade belirlenmiştir. Uzman görüşü ve ön uygulama sonucu 6 ifade elenerek 46 ifadeli bir taslak ölçek hazırlanmıştır. Ölçeğin ön uygulaması Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde kayıtlı 92 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada kullanılacak ölçek ifadeleri hazırlanırken anlaşılır ve sade bir dil kullanılmış olup, her bir ifadenin amaçlanan davranış düzeyini belirlemeye yönelik olmasına özen gösterilmiştir. 46 maddelik nihai ölçek hazır hale getirilmiştir.

Araştırmanın örneklem grubu, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde 2016-2017 eğitim yılı bahar döneminde farklı fakülte, yüksekokul ve bölümlerde aktif kayıtlı olan 890 öğrencilerden oluşmaktadır. Bunlardan, 362 öğrenci ile AFA, 528 öğrenci ile de DFA yapılmıştır. Araştırmanın verileri, 46 maddelik 5’li Likert tipi olan ölçek yoluyla elde edilmiştir. Ölçek öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranışlarına odaklandığı için öğrencilerin maddelere samimi bir şekilde tepki vermeleri gerektiği göz önünde bulundurulmuştur. Bu yüzden uygulama sürecinde araştırmacı, ölçek kapsamında elde edilecek verilerin sadece bilimsel amaçla kullanılacağı, bilgilerin gizli tutulacağı, öğrencilerin kimliklerini belli edecek ad-soyad gibi bir bilgiye ihtiyaç duyulmadığı, ölçek maddelerine gerçekçi ve samimi cevaplar vermeleri gerektiği ve mümkün oldukça kendilerine uygun

gelen madde seçeneklerini boş bırakmadan işaretlemeleri önemle vurgulanmıştır. Böylece araştırmacı, çalışmanın önemine dikkat çekerek katılımcılardan mümkün olduğu kadar samimi cevap vermeleri istenmiş ve elde edilen verilerin önemli bir kısmında cevaplayıcıların samimiyetine güvenilmiştir. Ayrıca, ölçek kapsam ve yapı geçerliliği bakımından incelenmiştir. Alan uzmanı kişilerin görüşlerine başvurularak, ölçeğin kapsam geçerliliği değerlendirilmeye çalışılmıştır. Uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda bazı maddeler dil ve ifade yönünden tekrar gözden geçirilmiştir. Yapı geçerliliği çalışması ile de bir testin veya ölçme işleminin teorik bir yapıyı ölçüp ölçmediği belirlenmiştir. Açıklayıcı faktör analizi yapılarak, ölçeğin yapı geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sürecinde; alt faktörlere yüklenen maddelerin anlam ve içerik bakımından tutarlı olması, faktör öz değerinin en az 1 olması, maddelerin .40 ve daha fazla bir faktör yüküne sahip olması, binişik maddeler arasındaki yük değerlerin en az .10 olması gibi ölçütler dikkate alınmıştır. AFA sürecinde faktör yükü .40'ın altında olan 12 madde ölçekten çıkartılmıştır. Ayrıca, faktör yükü .40 üzeri olmasına rağmen 6 binişik madde de ölçekten çıkarılmıştır. Böylece toplam 18 madde ölçekten çıkartılarak analiz tekrarlanmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin yapısının, özdeğeri 1'den büyük 5 faktör altında toplandığı görülmüştür. Ölçeğin maddelere ait faktör yükleri ise, ,797 ile ,440 arasında yer almıştır. Ölçekte 1'in üzerinde öz değer alan 5 faktörün sırasıyla, 9,745, 2,223, 1,543, 1,206, 1,060 ve öz değer aldığı görülmektedir. 28 maddelik, 5 faktörlü bir yapı geçerliliğine sahip olduğunu ortaya koymuştur. AFA sonuçları ölçeğin toplam Varyansın % 56,345'ini açıklayan, Ayrıca beş faktörün Varyans yüzdeleri sırasıyla 34,805, 7,940, 5,510, 4,306 ve 3,785'tir. AFA neticesinde, ölçeğin bütününe dair Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = .924$ olduğu; sırayla alt faktörlerin ise, birinci alt faktörün $\alpha = 0.900$; ikinci alt faktörün $\alpha = 0.802$; üçüncü alt faktörün $\alpha = 0.748$; dördüncü alt faktörün $\alpha = 0.804$ ve beşinci alt faktörün $\alpha = 0.633$ olduğu görülmektedir. DFA sonuçları, faktör yapısının veriyle tutarlı olduğu saptanmıştır. KMO değeri ,942 bulunmuş ve Bartlett testi sonucu ise, 6253,972; df. 378; ($p = 0.000$) anlamlı çıkmıştır. Ulaşılan bu değerler, bu ölçeğin, üniversite öğrencilerinin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemek için güvenilirliği ve geçerliliği yüksek bir ölçek olduğunu göstermiştir.

Ölçeğin alt faktörleri isimlendirilirken, her bir faktör maddesinin isimlendirilen faktörle uyduğu görülmüştür. Her bir alt faktörün isimlendirilmesi uzman görüşüyle karar kılınmıştır. Birincisi (9 madde) "*Ders Esnasında Öğretim Üyesi ve Öğrencilere İlişkin Etik Dışı Davranışlar*"; ikincisi (5 madde) "*Ders Esnasında Medya Araçlarını Kullanmaya İlişkin Etik Dışı Davranışlar*"; üçüncüsü (6 madde) "*Ders Esnasında Nezaket Kurallarına İlişkin Etik Dışı Davranışlar*"; Dördüncüsü (5 madde) "*Derslerde Kopya Çekmeye İlişkin Etik Dışı Davranışlar*"; Beşincisi (3 madde) "*Ders Devamına İlişkin Etik Dışı Davranışlar*" olarak adlandırılmıştır. Böylece elde edilen tüm sonuçlar, bu ölçeğin, üniversite öğrencilerinin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemek için beş boyutlu ölçek maddelerinin birbiri ile tutarlı olduğunu ve ölçülecek davranışlar için ölçekteki her bir maddenin/ifadenin yüksek derecede güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğunu ortaya koymuştur.

Sonuç olarak bu çalışmanın temel amacı üniversitede öğrenim gören öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerinin belirlenmesi aynı zamanda öğrencilerin ne tür bir etik tutuma sahip olduğu konusunda önemli oranda bir fikir vermiş olacaktır. Öğrencilerin etik dışı davranış düzeylerinin belirlenmesi eğitim sistemimizin ne denli sağlıklı işlediği konusunda da fikir verecektir. Çünkü eğitim sistemimizde eğitimin, en sık kullanılan tanımı; öğrencilerde kalıcı ve istendik davranış değişikliği meydana getirmek şeklindedir. Dolayısıyla öğrencilerin ne düzeyde etik davrandıkları veya kalıcı ve istendik davranışlar sergiledikleri belirlemek ancak çeşitli ölçme araçlarıyla mümkündür. Bu ölçek çalışması da böyle bir amaca hizmet etmek için son derece önemli bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Sınıf içi ortamlar sınıf içi kurallar ile sıkı kontrol veya denetim altında olan ortamlardır. Bu ortamlar da bulunan bireyler, sürekli gözetim ve denetim duygusuyla davranış sergilemek zorunluluğu hissetmektedirler. Şayet sınıf içinde sıkı kontrol, denetim ve

kurallara rağmen etik dışı davranışlar sergileniyorsa o zaman öğrencilerden etik tutumla ilgili ciddi zaafaların olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu tür sınıf içi etik dışı istenmeyen davranışların sağaltımı zaruriyet arz etmektedir. Bunun için de ilk başta çeşitli ölçüm araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Yani öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeyleri, belli ölçüm araçlarıyla ne kadar erken belirlenirse o kadar erken müdahale imkânı doğmuş olacaktır. Böylece, kalıcı ve istedik davranışların yani etik tutumların öğrencilerde birer kazanım veya beceriye dönüşmesi için, gerekli ve yeterli çabalar zamanında atılmış olacaktır. Doğru zamanda atılacak adımlar ise üniversite öğrencilerin etik duyarlılıklarını artırarak, etik tutuma sahip olmalarını sağlayacaktır. Bundan dolayı, bu ölçek çalışması, üniversite öğrencilerinin sınıf içi etik dışı davranış düzeyini tespit etme adına önemli bir çalışmadır. Fakat bu ölçek üniversite öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranışlarını ölçmeyle sınırlıdır. Diğer bir ifadeyle bu ölçek üniversitede öğrenim gören öğrencilerin sınıf veya ders dışı eylemlerini ölçmez. Dolayısıyla, bundan sonra yapılacak ölçek çalışmaları üniversite öğrencilerinin sınıf dışı etik olmayan davranışlarına yönelik olabilir. Ayrıca, Türkiye’de üniversite öğrencilerin sınıf içi etik dışı davranış düzeylerini belirlemeye yönelik herhangi bir ölçeğin şimdiye dek geliştirilmemiş olması bu ölçeğin bilimsel çalışmalarda özgül bir yer edineceği ve literatüre önemli oranda katkı sağlayacağı kanaati hâsıl olmuştur.

KAYNAKÇA

- Alicı, D. (2013). Okula Yönelik Tutum Ölçeği’nin Geliştirilmesi: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38 (168), 318-331. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/issue/view/52> adresinden erişildi
- Akarsu, B. (1982). *Ahlâk Öğretileri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Akarsu, B. (1998). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Akdağ, M. (2011). *SPSS’de İstatistiksel Analizler*. <https://www.inonu.edu.tr/uploads/old/5/1328/spss-testleri.doc>
- Aristoteles, (1998). *Nikomakhos’a Etik*. (S. Babür, çev.) Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Aristoteles, (1995). *Retorik*. (M. H. Doğan, çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Artun, H. ve Dağtekin N. (2016) Derslerde Teknolojinin Kullanılmasına Yönelik Farkındalık Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 686-705. DOI=10.17556/jef.99899.
- Artun, H. ve Günüş, S. (2016). Öğretim Elemanlarının Teknoloji Entegrasyonu Yeterliğine Yönelik Öğrenci Algısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 544-566. <http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2017.20>.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Barlow, V. (2001). *Trust and the principalship*. University of Calgary, BC. <http://people.ucalgary.ca/~c11/resources/trustandtheprincipalship.pdf>, (17.09.2017).
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. New York, NY: Guilford Press.
- Bryman, A. (2001). *Qualitative Data Analysis with SPSS Release 10 for Windows: A Guide for Social Scientists*. Florence, KY, USA: Routledge.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 470-483.

- Büyüköztürk, S. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cevizci, A. (2002). *Etiğe giriş*. İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Çeçen, A. R. (2006). Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26) <http://toad.edam.com.tr/sites/default/files/pdf/duygulari-yonetme-becerileri-olcegi-toad.pdf>
- Doğan, N. ve Başokçu, O. T. (2010). İstatistik Tutum Ölçeği İçin Uygulanan Faktör Analizi ve Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 1(2).
- Durkheim, E. (1949). *Meslek Ahlakı*. (A. Karasan, çev.). Ankara: MEB Yayınları.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Frankena, William, (2007). *Etik*. İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.
- Görmez, E. ve Kardeş, M. N. (2017). Etkili Medya Eğitimi Uygulamaları İçin Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Turkish Studies Dergisi*, 12(14). s. 167-186.
- Güngör, E. (1997). *Sosyal Ahlak ve Ahlak Psikolojisi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Güçlü, A. B., Erkan U., Serkan U., Ü. Hüsrev Y. (2002). *Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, XVI+1728 sayfa.
- Günüç, S. ve Kayri, M. (2010). Türkiye' de internet bağımlılık profili ve internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39.
- Gunuc, S. & Abdullah K. (2015) Student engagement scale: development, reliability and validity, *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 40:4, 587-610, DOI: 10.1080/02602938.2014.938019
- Haynes, F. (2002). *Eğitimde etik*. (S. K. Akbaş, çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hooper, D., Coughlan, J. & Mullen, M. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*. 6(1), 53–60.
- Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*. 6(1), 1–55.
- Işık, N.E. (2003). *Bilim Etik ve Eğitim İlişkisi Üzerine*. Türkiye Mühendislik Haberleri, Sayı 423.
- İyi, S. (2011). Etik Sözcüğünün Kökeni ve Anlamı. (İ. Kuçuradi yay. haz.). *Etik içinde* (s. 3-17). Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2356, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1353
- Kale, N. (2009). *Felsefiyat*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Kılıoğlu, İ. (1998). *Ahlak-Hukuk İlişkisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İFAV Yayını.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. 3rd ed. New York: Guilford.
- Kranz, W. (1994). *Antik Felsefe*. (S. Y. Baydur, çev.). İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (1997). *Sanata Felsefeyle Bakmak*, Ankara; Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.

- Kuçuradi, İ. (2009). *Aristoteles ve Ontolojik Yaklaşım, Çağın Olayları Arasında*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (2010). *İnsan ve Değerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Mertler, C. A. & Vannatta, R. A. (2005). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (3. bs.). CA: Pyrczak Publishing.
- Oktaylar, H.C., (2005). *Öğretmen Adayları İçin Konu Anlatımlı, Örnek Çözümlü KPSS*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Öztekin-Demirbolat, A. ve Aslan, H. (2014). İlk ve ortaokul öğretmenlerinin etik duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Sinop ili örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 4 (Özel Sayı 1), 187-206. <http://ebad-jesr.com/>
- Özlem, D. (1997). *Günümüzde Felsefe Disiplinleri: Etik (Ahlak Felsefesi)*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayınları.
- Ötün, Y., Artun, H., Temur, A., ve Tozlu, İ. (2017). Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Çevre Eğitimi Kavramları Farkındalık Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14(1), 511-528.
- Pehlivan-Aydın, İ. (2001). *Yönelimsel, Mesleki ve Örgütsel Etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe Giriş*. (V. Atayman ve G. Sezer, çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Platon (1989). *Gorgias*. (Reyan E. çev.) İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Platon (1998). *Yasalar*. (C. fientuna-S. Babür, çev.) İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Seçer, İ., (2013). *SPSS ve Lisrel ile Pratik Veri Analizi (Analiz ve Raporlaştırma)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Semerci, N. (2016). Eleştirel Düşünme Eğilimi (Ede) Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Revize Çalışması, *Turkish Studies Dergisi*, Ankara: Sayı, 11(9) 2016, s. 725-740.
- Sevim, O. (2014). Akademik Etik Değerler Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlik Ve Geçerlilik Çalışması. *Turkish Studies Dergisi*. Ankara: Sayı 9/6 İlkbahar 2014, s. 943-957,
- Şeker, H. ve Başaran G. (2006). *Psikolojide ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Şimşek, Ö. F., (2007) *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş (Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları)*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Turkish Psychological Articles*. 3(6), 49-74.
- Tabachnick, G. G. & L. S. Fidell. (2007). *Experimental Designs using ANOVA*. Belmont, CA: Duxbury.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tepe, H. (1992). *Etik ve Metaetik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Tezbaşaran, A. (2008). *Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu*. Mersin: Üçüncü Sürüm e-Kitap.
- Yılmaz, K. ve Altınkurt, Y. (2009). Öğretmen Adaylarının Mesleki Etik Dışı Davranışlar ile İlgili Görüşleri. *İş Ahlakı Dergisi*. 2(2), 71-88.

EK 1. Sınıf İçi Etik Dışı Davranış Düzeyi Belirleme Ölçeği (SEDBÖ)

Değerli Öğrenciler,

Sizin için hazırlana bu ölçek, sınıf içi etik dışı davranış düzeyini belirlemeye yönelik desenlenmiştir. Sizlerin görüşleri bu araştırmanın sonuçları için büyük önem arz etmektedir. Sizlerden istenilen, ölçekteki ifadeleri/maddeleri dikkatli bir şekilde okuyup, sizin için daha uygun olan ifadeye katılım düzeyinizin sıklığı ile ilgili seçeneğin karşısına "X" işareti koyunuz. Cevabınızın yanlış olama ihtimali yoktur, önemli olan görüşünüzü özgürce belirtmenizdir.

Ölçek, iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde demografik bilgilere yönelik ifadeler/maddeler, ikinci bölümde ise Sınıf İçi Etik Dışı Davranış Düzeyi Belirleme Ölçeğinin ifadeleri/maddeleri bulunmaktadır.

Ölçek kapsamında ulaşılan veriler sadece bilimsel amaçla kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Ölçeğe kimliğinizi belli edecek ad-soyad gibi bir bilgi koymayınız. Lütfen ifadeler/maddelere gerçekçi ve samimi cevaplar vererek, mümkün oldukça ifade/maddeleri boş bırakmayınız.

Ölçeğe ayırdığınız vakit, ilginiz ve önemli katkınız için teşekkür ederiz.

Bölüm I. Demografik Bilgiler

- 1- Cinsiyetiniz:** Kadın () Erkek ()
- 2- Yaşınız:** 18-20 () 21-22 () 23-24 () 25 üzeri ()
- 3- Ailenizin yaşadığı yer:** Köy () İlçe () İl () Büyükşehir ()
- 4- Yabancı dil düzeyiniz:** Düşük () Orta () Yüksek ()
- 5- Ailenizin sosyoekonomik durumu:** Düşük () Orta () Yüksek ()
- 6- Kayıtlı olduğunuz fakülte ve program:**()

Bölüm II. Sınıf İçi Etik Dışı Davranış Düzeyi Belirleme Ölçeği (SEDBÖ)

S. No	Lütfen aşağıda verilen ifadelere katılım düzeyinizin sıklığı ile ilgili seçeneğin karşısına "X" işareti koymak suretiyle belirtiniz.	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her zaman
1	Derste öğretim elemanına sinirlendiğimde kapıyı çarparak sınıfi terk ederim					
2	Ders esnasında öğretim elemanına saygısız davranırım					
3	Ders esnasında öğretim elemanından izin almadan dersten çıkarım					
4	Ders esnasında söz alıp derse katılan arkadaşlarımın sözlerini keserim					
5	Sınav soruları zor olduğunda deste öğretim elemanları ile tartışırım					
6	Ders esnasında arkadaşlarımın ders materyallerini izinsiz alırım					
7	Ders esnasında derse katılan arkadaşlarımla dalga geçerim					
8	Derste arkadaşlarıma duygusal amaçlı fiziksel temasta/yakınlaşmada bulunurum					
9	Ders esnasında öğretim elemanından izinsiz ses/video kaydı yaparım					
10	Ders esnasında mobil/cep telefonumu kullanırım					
11	Ders esnasında mobil/cep telefonum ile oyunlar oynarım					
12	Ders esnasında sosyal medyayı takip ederim, arkadaşlarımla yazışırım					
13	Ders esnasında mobil/cep telefonum ile internete bağlanıp videolar izlerim					
14	Ders esnasında mobil/cep telefonum ile özçekim (selfie) yaparım					
15	Ders esnasında ayak ayaküstüne atarak, sıraya yayılarak dersimi dinlerim					
16	Ders esnasında yeme-içme davranışında bulunurum					
17	Ders esnasında sakız çiğnerim					
18	Ders esnasında kişisel bakımım için ayna, tarak vs. kullanırım					
19	Ders esnasında tespih, stres çarkı gibi araçlarla oyalanırım					
20	Ders esnasında kulaklıkla müzik dinlerim					
21	Sınavlarda kopya amacıyla arkadaşlarımla yardımlaşırım					
22	Sınavlarda kopya çekerim					
23	Sınavlarda arkadaşlarımı bana kopya vermeye zorlarım					
24	Kopya çekerken yakalandığımda inkâr ederim					
25	Kopya amaçlı sıra, masa, duvar vb. yerlere yazı yazarım					
26	Derse/Sınava geç kaldığımda öğretim elemanına yalan söylerim					
27	Devamsızlık yapmak için öğretim elemanına yalan söylerim					
28	Derse gelmediğim haftalar için devam çizelgesinde boş gördüğüm sütunu imzalarım					

KATILIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ...**Turkish Studies**

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/25